

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 34

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

לשכת ראשונים

לשכת המדע רחובות

אדר תשפ"ג

העלון הדיגיטלי

מרץ 2023

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

לשכת הנשיא ויצמן, מסיבת פורים תשפ"ג – אבי ארז

לשכת המדע ברחובות מסיירת ברמלה – עזרא קורן

מה קורה בלשכת בנימין דה רוטשילד – ד"ר הדס הכהן

שנה למלחמת רוסיה-אוקראינה – אופיר בראל

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

ישראלים ביפן: הרפורמה המשפטית וסעיף 9 בחוקה היפנית – ד"ר יואב גל

הלק עֵלֵינוּ? – נועה סאבו

ביוגרפיה של רחוב – עזריקם מילצ'ן – צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

תזמורת ראשון מאחורי הקלעים: על הפן החברתי – ד"ר רז כהן

חלון לעלון

יוסי רזי

לאחרונה אני מוצא עצמי מתבל אמירות בפני משפחה, חברים, זרים, בביטויים באידיש מעורבת בגרמנית,

הורי דיברו ביניהם גרמנית, (אבי עלה לארץ מאמסטרדם, הולנד, ואימי הגיעה מממל שבליטא, מקום שהיה נתון להשפעה גרמנית)

וכך יוצא לי להגיד למישהו שמאריך בדיבורו: "אפצאכונ א-מאייסע" שפירושו: מתחילה מעשיה; שפירושו: אתה מתחיל בסיפור ארוך. ארוך מדי. אולי אני לא מאיית נכון את מילות התרגום, אבל כידוע – המילים באידיש חשובות אולם המוסיקה, הנגינה שלהן, חשובות יותר.

ואת זה אני אוהב במיוחד: "זוג דראק אובער זוג אפעס". שפירושו: תגיד שטויות, אבל תגיד משהו שפירושו: אל תהיה אדיש, מנוכר.

או: "מאנטש טראכט אונד גוט לאכט" שפירושו: האדם טורח ואלוהים צוחק. שפירושו: אתה יכול לתכנן ככל שתרצה ואלוהים יעשה את מה שהוא רוצה, שפירושו: הכול נקבע מלמעלה. (שְׁבֻזָּה אני לא מאמין כלל)

ואני שואל עצמי מה הסיבה לכך שלי, וגם לאחרים בני גילי, זה כך קורה.

האם השפה הזאת שנדחקה, אולי בכוונה, למעמקי המוח, צָפָה ועולה מחדש בגלל כיסופים סמויים לילדות, להורים?

האם אני משתמש בה בכדי לתקשר ברור יותר עם בני דורי, להבהיר רעיון כלשהו באידיש-גרמנית קצרה במקום בעברית ארוכה?

ואולי – יש כאן בצבוץ של גאווה מחודשת על היותי בן התרבות האירופאית הליברלית, ההומניסטית, היהודית-אוניברסאלית כאחד, בארץ הזאת שאין לנו ארץ אחרת במקומה.

ובעלון זה הנוכחי – שימו לב לקשר שבין שירה של נועה סאבו למדורה של רות קלי, שגם הוא מתחבר לימים המכוננים-מטלטלים האלה.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

הסערות הפוליטיות במדינה הולכות ומחריפות, והקרע הלאומי חברתי הולך ומתרחב. אנחנו מנסים להיות אי של שקט בעין הסערה, ולהמשיך בפעילות להרחבת הארגון ופעילות בתחום החברתי והתרבותי, בראשון לציון הולכת וקמה לשכה חדשה בשיתוף פעולה בין יו"רית מועצה אזורית שרון ומועצה אזורית דרום. לשכת המדע ברחובות טיילה בשבוע שעבר בעיר רמלה, שכנתנו מצפון. כתבה מפורטת בהמשך. לשכת הנשיא וויצמן מתכוננת לטקס חלוקת מלגות לתלמידי מוסיקה בקונסרבטוריון העירוני. בשבוע הבא יצאו חברי לשכות הנשיא וויצמן והמדע רחובות, לטיול באצבע הגליל. גם לשכת ראשונים יוצאת לטיול של שלושה ימים באזור הצפון. לקראת חג הפסח נערוך ברחובות מפגש חגיגי להרמת כוסית, משולב בהרצאה של רופא משפחה "טיפים לחיים בריאים".

אני מאחל לכל חברי המועצה ובני משפחותיהם חג פסח שמח וכשר.

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

לשכת הנשיא וויצמן
מסיבת פורים תשפ"ג

משנכנס אדר מרבים בשמחה.

ביום ראשון השבוע, ערב תענית אסתר, חגגה לשכת הנשיא וויצמן מסיבת פורים עליזה. האולם שלנו קושט במסכות, ליצנים ושרשראות נייר צבעוניות.

ברי הלשכה הגיעו מחופשים כמיטב הדמיון, ומצוידים במצב רוח טוב. התחלנו את הערב בכיבוד עשיר וטעים במיטב המטעמים. לאחר שמלאנו את הבטן, לא פסחנו על מצוות שתיית היין, עד לא ידע.

המשך הערב עבר להנחייתה של ליאורה קום, מנחת סדנאות בריאות וצחוק. ליאורה הרצתה והדגימה עד כמה הצחוק חשוב וטוב לבריאות הפיסית והנפשית של כל אחד מאיתנו. חשיבות מיוחדת יש לצחוק במדינה שלנו, רווית מתחים ולחצים.

לאחר שהבנו את החשיבות הרבה, עברנו לפסים מעשיים. ליאורה הקימה אותנו ויחד עשינו תרגילי צחוק, שרנו רקדנו, השתוללנו ושמחנו. התנתקנו לכמה שעות מאירועי השעה המטרידים אותנו בימים אלה.

רשם: אבי ארז

לשכת המדע ברחובות מסיירת ברמלה

עזרא קורן

הפעם היה משהו אחר, 15 דקות מהבית ואנחנו בעולם קסום, לא תאמינו אנחנו ברמלה, שוק צבעוני ושוקק, כנסיות, מסגד גדול, אדריכלות עותומנית, שילוב של תרבויות, שייט מתחת לאדמה. התעלמנו לרגע מההזנחה, יש לעירייה עוד הרבה מה לעשות בתחום.

נקודת המפגש שנקבעה ללשכת המדע, היתה בגן הנשיא, פגשנו שם את עורך דין רוטשטיין רונן, חבר מועצת העיר שהתנדב להדריך אותנו. רונן נולד ברמלה, מאוהב בה עד עמקי נשמתו ולא יחליף אותה בשום עיר מגורים אחרת.

רונן מספר על העיר, על האוכלוסייה המוסלמית שיש לה 4 מסגדים. לתושבים היהודים המון בתי כנסת, יש גם קהילה קראית, המאמינה בתנ"ך הכתוב ולא בתורה שבעל פה. המרכז העולמי שלהם נמצא ברמלה.

רמלה נוסדה בשנת 816 כמרכז לחליפים, היא נבנתה כעיר בעלה חומות שהקיפו אותה. בשנת 1033 בעקבות רעידת אדמה, הוקמה רמלה מחדש סמוך למקום שנחרב. לאחר כ-500 שנה נחרבה בשנית והמרכז הדתי עבר לירושלים. רבע מהאוכלוסייה הם ערבים ומרקם היחסים בין התושבים הוא מצוין. מקור השם רמלה כי היא הייתה בשולי החולות (בערבית רמל= חול).

בימים אלה נעשים ניסיונות מצד העירייה לשקם את התיירות, קיימת תכנית במחלקת ההנדסה לפיתוח מקומות בילוי, לבנייה של שני בתי מלון ושיפור התחבורה. המטרה היא להפוך את רמלה כעיר תיירות רב לאומית ולשלב אותה במסלול התיירות יחד עם ציר עם גזר, ירושלים.

התחלנו את ביקורנו במסגד הגדול והמרשים של רמלה מסגד אל עומרי.

באמצע המאה ה-9 נבנתה במקום קתדרלת יוחנן המטביל, הכוללת אולם תווך באורך כ-60 מטר וברוחב של כ-20 מטר תקרת האולם נתמכת בשתי שורות של עמודים.

בשנת 1260 הבזיליקה הוסבה למסגד על ידי הממלוכים, הם הוסיפו גומחת תפילה בצד הפונה למכה ובנו מגדל צריח.

צעדנו ברחוב הראשי של העיר ברובע הארמני בו עבר נפוליאון ואף לן בכנסייה הארמנית הסמוכה לרחוב.

בכנסייה ציור נדיר ומקורי של טיצ'אן, המתאר את הורדת ישו לאחר צליבתו. המשכנו לביקור ולשייט בבריכת הקשתות, אתר ידוע לכל ששימש כאחד מאתרי הצילום של הסרט "חסמבה ונערי ההפקר".

הבריכה הוקמה בשנת 789 לספירה בעומק מים כ- 120 ס"מ ושימשה כמאגר מים. היא שורדת כאלף ומאתיים שנים, חרף רעידות האדמה הקשות שהחריבו חלקים גדולים מהעיר רמלה. הבריכה מהווה עדות לטיב המבנה ומשמשת דוגמה לאדריכלות המוסלמית. בשלב זה ביוזמת העירייה, נבנה במקום מרכז מבקרים חדש.

ראינו את חמאם רדואן מבנה נטוש, היה שייך לאבו ג'יהד המחבל הידוע, לעירייה תכנית ותקציב לשיפוץ החמאם.

סיירנו בשוק התוסס וקינחנו בארוחת צהרים טובה במסעדה סמוכה לשוק.

תודות לישראל גרנות ולשי אדרת על הארגון ולרון רוטשטיין על ההדרכה ב- 12 במרץ 2023

מ-הקורה בלשכת הנשים בנימין דה רוטשילד ראשון לציון

ד"ר הדס הכהן

שנה עשירית לעריכת מסיבת פורים לילדי חוג "כוכבים בתנועה" וקבלת מגן תודה ממדריכי החוג

כל שנה וזו השנה העשירית שאנו נשות לשכת נשים בנימין דה רוטשילד בני ברית ראשון לציון מתארחות וחוגגות פורים בחוג "כוכבים בתנועה" בהדרכת צמד המדריכים המופלאים ומספר אחד בהתנדבות בעירנו הראשונה לציון לימור ברלינג דרי ודוד יהל פרץ.

תודתנו למדריכי החוג על מילות התודה החקוקות על עבודת זכוית שהכין עבורנו דוד יהל פרץ גם בשם ילדי החוג והמשפחות.

תודה לאילן יו"ר ועד עובדי "כלל פיננסים" וחברת הלשכה יהודית כהן עובדת החברה על השותפות ותרומת מארזי משלוח המנות לילדי החוג.

תודתנו גם לאקורדיוניסטית מירי ליברמן על הלב הרחב וההיענות להקפצה ברגע האחרון

ותודה לכל אחת ואחת מנציגות נשות הלשכה המקסימות שהגיעו באהבה ושמחו לבבות !!!

נציגות הלשכה חגגו באירוע יום האישה הבינלאומי עם מועצת נשות בני ברית

נשות בני ברית חגגו את יום האישה הבינלאומי באירוע מפנק שאורגן על ידי יור נשות בני ברית רינה בר אור. באירוע השתתפו נציגות מלשכות בני ברית מהדרום ועד הצפון הרחוק. את לשכת הנשים בנימין דה רוטשילד בני ברית ראשון לציון ייצגו אופירה פנחס רכזת תרבות ד"ר איריס הכהן סגנית הנשיאה, וד"ר הדס הכהן נשיאת הלשכה.

כיבדו את האירוע המפקח על בני ברית ישראל מיכה נתן ורעייתו. מיכה בירך את המשתתפות בשם נשיא בני ברית ישראל דניאל גרץ ונכח לאורך כל האירוע.

האירוע החל במינגליג על קפה וכריכים, אחר רינה בר אור פתחה בהצגה אישית על דמותה ופועלה בעבר ובהווה ומקומה של האישה אז והיום בסימן יום האישה הבינלאומי. מיד לאחר מכן נערכה הרצאה מרתקת על ידי רבה גלית כהן קדם על דמותה של אסתר המלכה תוך ניתוח קטעים מן המגילה ומתן משמעות לפעולותיה במושגים של ימינו בכל הקשור לעוצמה או אי שוויון ודיכוי נשים.

לאחר הפסקת מגשי פירות ועוגות מפנקות המשתתפות נהיננו משירה בציבור והסיפורים שמאחורי השירים עם דפנה צור.

תודה והערכה גדולה לארגון היום החוויתי המלמד ומאפשר חיבורים ושותפויות לנשיא בני ברית דניאל גרץ, לרינה בר אור יו"ר נשות בני ברית, שרה בגליקטר וזהבה גייר מזכירת ארגון

שנה חמישית לחלוקת מלגות לימודים לחיילי חיל השריון והסיפור המיוחד של השריונר המתנדב ב"הילמה"

השנה היתה זו השנה החמישית לחלוקת מלגות לימודים בסך 8,500 ₪ לתשעה חיילי מילואים, שריונרים מצטיינים על ידי ארגון בני ברית ישראל. הטקס התקיים בתאריך 9.3.23 ביד לשריון במעמד מפקדי השריון, אלוף אודי שני, תא"ל חנן ברנשטיין, מנהלי "יד לשריון", קצין שריון ראשי תא"ל הישאם איברהים, האלוף במיל שאול נגר, נשיא בני ברית ישראל, דניאל גרץ, ד"ר הדס מלכה הכהן, נשיאת לשכת הנשים בנימין דה רוטשילד, יוזמת המפגש ופרויקט המלגות בין בני ברית ויד לשריון וחברת ועדת המלגות, ובהשתתפות חברי הנהלת ארגון בני ברית ישראל והמפקח, מיכה נתן.

הסיפור המיוחד בשנה זו היה הבחירה בשריונר אליסף צארום. בוועדת המלגות שהתקיימה כחודש לפני הטקס השתתפו הנשיא דניאל גרץ, ד"ר הדס הכהן והגזבר חיים בר.

בד"כ הבחירה במלגאים נעשית כך שנציגות "יד לשריון" מציגה חוברת המלצות של מפקדי החטיבות ומדרגת את השריונאים המומלצים לבחירה ואחר נציגות בני ברית דנה בהמלצות ובבחירה של נציגות יד לשריון.

אחת מהמלצות שהנשיאה ד"ר הכהן התעקשה להעניק לו מלגה הוא חייל מילואים אליסף צארום שעמד בכל נתוני ההצטיינות במילואים באופן מובהק ובנוסף גם שבתה את ליבה העובדה כי הוא מתנדב ב"הילמה". עמותה לפיתוח פתרונות טכנולוגיים-חברתיים פורצי דרך לתועלת החברה ובכלל זה גם עבור אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים הגיל השלישי ועוד.... וללא מטרות רווח (השאר תוכלו לקרוא פה למטה ולהתרשם). את אליסף פגשה הנשיאה פנים מול פנים לאחר הטקס והוא הביע תודה והערכה לארגון על המלגה. עלתה השאלה אם הוא יכול להתנדב בבני ברית. לשכת בנימין דה רוטשילד תשמח לאמץ אותו אל ליבה ונשמח שגם יפעל לטובת בני ברית ישראל ויתרום מכישוריו

איך שדברים מתפתחים ומתגלגלים....

שנה למלחמת רוסיה-אוקראינה:

כיצד התאפיינה התעמולה הרוסית ברשתות החברתיות?

אופיר בראל

ב-24 בפברואר 2023, העולם כולו ציין שנה לפלישה הרוסית הגדולה לאוקראינה. בזמן שהסיכומים בעולם התמקדו במהלכים הצבאיים שהוצא לפועל עד כה ובניסיון לחזות כיצד (ומתי) תסתיים, יש לשים לב גם להפצת דיסאינפורמציה ברשתות החברתיות מצד רוסיה, שנועדה להשפיע על דעת הקהל העולמית ואף להטות את מהלך המלחמה לטובתה.

לאורך השנה, פעילות התעמולה הרוסית כוונה לקדם מספר נרטיבים מרכזיים להצדקת מהלכי הצבאיים, כשהמרכזיים שבהם הינם: אוקראינה היא מדינה נאצית ולכן מאבק באוקראינה הוא מאבק בנאציזם; השלטון האוקראיני מתעמר באזרחים המתגוררים במזרח אוקראינה, שהינם ממוצא רוסי; הפלישה הרוסית מהווה תגובה צודקת לתוכנית פרובוקטיבית של ברית נאט"ו ואוקראינה לכבוש את רוסיה.

צילום : Ynet

הממשל הרוסי הפיץ את מסריו ברחבי העולם כולו, תוך שהוא מפלח את קהל היעד שלו לארבע קבוצות עיקריות, כשכלל קבוצה ישנם המסרים המיוחדים לו ואמצעי ההפצה המתאימים: בקרב הציבור הרוסי, למשל, מסרי השלטון נועדו לחזק את התמיכה הציבורית במהלכי המלחמה (מה שהפך לאתגר משמעותי, עקב החלת גיוס החובה על גברים צעירים- מהלך שנוי במחלוקת שהוביל לבריחת מאות אלפי אזרחים מרוסיה), כשהדבר נעשה באמצעות הגדלה משמעותית של תקציבי ערוצים הטלוויזיה הרשמיים (לפחות עד לתחילת המלחמה, הטלוויזיה שימשה מקור מרכזי לאזרחי רוסיה להתעדכן אודות ענייני היום).

בד בבד, השלטון הרוסי השתמש בערוצי טלגרם על מנת להפיץ סיפורים שקריים על שחיתות וחוסר תפקוד של הממשל האוקראיני, כדי לפגוע במוראל של אזרחי המדינה; יצר חשבונות מזויפים בפייסבוק ובאינסטגרם שהסבירו לאזרחי המערב כי התמיכה באוקראינה, בסופו של דבר, פוגעת בהם (למשל, העלויות הגבוהות הכרוכות בה מגיעות על חשבון האזרחים ממעמד

כלכלי נמוך במדינות אירופה) וטען בפני מדינות אפריקה ואמריקה הדרומית כי התנהלות המערב במלחמה הובילה לעליית מחירי המזון ולמשבר כלכלי עולמי.

בחלוף שנה, כיצד ניתן להעריך את השפעתה של תעמולה זו? האם העולם אכן השתכנע בצדקת המלחמה? ובכן, אין כאן תשובה חד משמעית, מאחר ובחלוף שנה, התעמולה הרוסית רשמה לעצמה הישגים נאים, אך גם כישלונות ראויים לציון. מצד אחד, סקרי דעת קהל שנערכו במספר מדינות [באירופה](#), [באפריקה ובאסיה](#) מצאו, כי חלקים נרחבים מאזרחי מדינות אלו תומכים בנרטיבים הרוסיים. הם סבורים כי המלחמה הרוסית היא באמת תגובה הגנתית מוצדקת אל מול התוקפנות המערבית והם גילו הבנה גדולה יחסית לרצונה של רוסיה לשלוט בענייניה של אוקראינה (למשל, על ידי מניעת הצטרפותה לאיחוד האירופי או לברית נאט"ו).

אולם, בקרב מדינות המערב ואף בקרב אזרחי רוסיה עצמם, נראה כי המסרים אינם משפיעים דיים. אפשר למצוא לכך מספר הסברים אפשריים: בקרב הציבור הרוסי, למשל, נמצא כי רק [20%](#) מהם עוקבים אחר מאורעות המלחמה דרך אמצעי תקשורת רוסיים. כמו כן, על פי דו"ח שפרסמה חברת Meta- החברה האם של פייסבוק ואינסטגרם, ששימשו פלטפורמות מרכזיות בהפצת דיסאינפורמציה בקרב אזרחי מדינות המערב- מבצעי ההשפעה שנערכו ברשתות אלו לטובת רוסיה במהלך המלחמה [התאפיינו](#) בשימוש בחשבונות מזויפים באיכות נמוכה, ש"ירו" את המסרים שלהם לכל עבר, בתקווה שלא להיתפס על ידי הרשתות. עובדה זו הקלה על הרשתות החברתיות לזהות את הפרופילים המזויפים ולהשבית אותם במהירות, בטרם מסריהם הגיעו לקהלי יעד נרחבים יותר.

האם הדבר אומר שרוסיה נידונה לכשלון בחזית התעמולה? לא בהכרח. ניסיון העבר, ובראשו ההתערבות בבחירות לנשיאות ארה"ב בשנת 2016, מלמד כי בקרב האסטרטגים המדיניים והצבאיים ברוסיה, ייתכן וישנם עוד טריקים שונים בשרוול, אותם הם עשויים לשלוף בהמשך המלחמה ובכך להפתיע את אוקראינה והמדינות התומכות בה.

אופיר בראל הוא חוקר בסדנת יובל נאמן למדע, טכנולוגיה ובטחון שבאוניברסיטת תל אביב.

ליצירת קשר עם המחבר: ophir.barel@gmail.com

מה יהיה? מבט אל העתיד:

על ניצוצות מפסטיבל החדשנות תל-אביב 2023

ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

הטור יוקדש הפעם לפסטיבל החדשנות שנערך לאחרונה בתל-אביב. כנס ענק בינלאומי שעסק במגמות לעתיד של תעשיות ההי-טק. מספר גדול של מומחים, יזמים וממציאים מישראל והעולם דנו בתחומים שונים במהלך שלשת ימי הכנס. זוכי פרס נובל הרצו, מנהלים בכירים ממיטב התעשייה דנו מתוך מטרה, מחד, לשתף את הקהל בידע ומאידך, ליצור תשתית לחדשנות עתידית ולמחקר ופתוח בינלאומי משותף. בהמשך נפרט נקודות ענין מהחידושים והסוגיות שנחשפו והושמעו בהרצאות והדיונים השונים.

איור : Tips באר שבע / מידע לתושבי באר שבע

שוק העבודה העתידי.

החדשנות והפיתוחים פרי תעשיית ההי-טק יוצרים הזדמנויות ומשרות עתידיות בשוק העבודה. 162 משרות עתידיות הוצגו כולל התמחויות בתחומים כמו רחפנים (פיתוח, חיישנים, פענוח), רכבים אוטונומיים, גלאים שונים ועוד. מיני מומחים ועובדים בסייבר, בטחון נתונים, פצחנות ביולוגית, הדרכה בתירות חלל אמיתית ווירטואלית ועוד. תחומים כמו חקלאות עתידית, חלל ונתונים ומידע יהיו בין צרכני כוח העבודה החשובים. התפתחות הדורות הבאים של האינטרנט ובכללם האינטרנט של הדברים, הבינה המלאכותית, על כל שימושיה ותחומים נוספים יגבירו וירחיבו את שוק העבודה עוד יותר. על כל אלה ייווצר צורך חדש באנשי אתיקה ועריכת דין שיעסקו בנושאים חדשים כמו זכויות של רובוטים ומכונות או כל מערכת בינה מלאכותית

עתידיית. על פי הצגה זו, החשש מפני הקטנת שוק העבודה ומחסור במקומות עבודה אין לו על מה לסמוך.

שינויים בשבוע העבודה

משבר מגפת הקורונה גרם לשינויים בהרגלי העבודה ודרישות חדשות של העובדים. עובדים כבר אינם רוצים להעביר את כל שבוע העבודה בתעשייה או במשרד. ישנה דרישה גוברת והולכת לעבודה מהבית או ממקום קרוב למקום המגורים. נסיעה ארוכה לעבודה הפכה מטרד בלתי נסבל. היכולת לעבודה מרחוק שהתפתחה מאד בתקופת המגיפה משנה דרמטית את הקף התעסוקה ומקומה. שבוע העבודה שהיה עד כה חמישה ימים יצטמצם לארבעה ויכלול יומיים בלבד בתעשייה, יומיים עבודה מהבית או מקום קרוב לבית ושלושה ימי סוף שבוע. מגמה זו תשפיע גם על חללי העבודה. אלה יושכרו על פי נפח ולא על פי שטח כנהוג היום. הקירות יושכרו גם הם לשימושים נלווים כמו תערוכות, מיצגים וכדומה.

ממוחות למכונות

הבינה המלאכותית, שנחשפנו אליה לאחרונה ביתר שאת, נדונה כאן בהרחבה. הזכרנו אותה כבר בהקשר של שוק העבודה. היא יוצרת ותיצור מקצועות ותעסוקות חדשות שלא הכרנו בעבר. ההיבט האתי והמוסרי מאד בולט. האם יש לרובוטים זכויות? איך מגנים עליהם? עצם העלאת השאלה והדיון בה מעניין ביותר ומעיד על המורכבות של הבעיה. הסוגייה מתחדדת כאשר מדובר על הדור הבא כאשר הבינה המלאכותית הופכת יצירתית שלא לדבר עצמאית. האם היא תעלה על בני אנוש? האם עידן הסינגולריות שבו מצב זה קורה הוא בר השגה? מדוע נוצר מצב של יצירתיות ואיך אפשר לפתח אותו במכונות? שאלות אלה הן מקור לפעילות מחקר וניסוי ענפה שמעלה ממצאים בעלי ענין אך עדיין לא תוצאה נחרצת.

המוות של המוות

אחד הנושאים המרתקים הוא ההתמודדות עם הזיקנה. האם זו גזירת גורל או שמא לא? הזיקנה נטען היא בכלל מחלה שיש לה מרפא. מחקר נרחב מתנהל במעבדות שונות על מנת למצוא ולפתח תרופות מאריכות חיים. החל מתזונה נכונה וכלה בתרופות שמונעות הזדקנות תאים בגוף ומחוללות פלאים

בהארכת חיים של בעלי חיים. ניסויים בעכברים האריכו חיים לסדר גודל של 200 שנה במונחים של שנות אדם ואנו רק בתחילת הדרך. המשמעויות החברתיות של המגמה הזו לא נדונו אבל אין ספק שהיו הפיל שבחדר.

קצרה היריעה מלהציג את הנושאים הרבים שנחשפו במהלך הכנס. העתיד המובטח מבטיח ומרתק.

יש למה לצפות.

ישראלים ביפן:

הרפורמה המשפטית וסעיף 9 בחוקה היפנית

ד"ר יואב גל

בימים אלו, שבענייני רפורמה משפטית עסקינן, נראה שאנחנו לא לבד. הדרישה לרפורמות משפטיות עולה בחלקי עולם שונים כתופעה נרחבת, ככל הנראה בגלל שקיעתם של 'גלי ההלם' שיצרו העימותים הגלובליים של המאה ה-20 והתארגנות מחדש של מרכזי הכוח הפוליטיים. ההסדרים הפוליטיים המוכרים לנו ברחבי העולם החלו להתגבש מייד עם תום מלחמת העולם ה-2. תהליך שנמשך אל התקופה שלאחר קריסת ברית-המועצות. במונחים היסטוריים זה כמובן 'הרף עין' של התארגנות בסדר היום העולמי. הלחצים הכבדים נובעים מכך שמערכות המשפט במערב נשענו בהכללה על שתי אסכולות: פיתוח קודקס נפוליון בצרפת בתחילת של המאה ה-19 ולאחריו ובהשפעתו השלמת הקודקס המשפטי הגרמני. מקורות שניהם שואבים עמוק מתוך המשפט הרומי והתגבשות החוק במשך מאות רבות של שנים. מנגד התפתחה לה שיטה שונה לגמרי באנגליה שלא נשענה כלל על קודקס סדור אלא על בעיקר על תקדימים. שיטה שהתגלגלה בשינויי גרסה גם למושבות ונשארה שם, פחות או יותר, גם לאחר שהפכו לישויות פוליטיות עצמאיות. אבל גם זו וגם זו היו שיטות עתיקות, שפותחו בעולם שתפישת הצדק, החוק והמשפט, שאלת 'זכויות' ומעמד היו שונים לחלוטין מפני הדברים כיום. באופן די טבעי החלה להתפתח מערכת לחצים שהלכה והתעצמה בין הצורך בהתאמת המערכת המשפטית הישנה למציאות אחרת לגמרי מזו אליה כיוונו מפתחי השיטה. בישראל, כמקובל במקומנו, פותחה מעין שיטת ביניים השואבת את הרע משיטת הקודקס הרומית ואת הגרוע מהשיטה המבוססת על הגיון אנגלי, אבל זה לא פותר אפילו אותנו מאותם לחצי ענק הקוראים לשינוי ברחבי המערכת הגלובלית כולה.

גם ביפן עברה המערכת המשפטית תהליכים דומים. בשלהי המאה ה-19 בוצעה רפורמה משפטית מקיפה תוך הכנסת רכיבים רבים מקודקס נפוליון ומטיטת הקודקס הגרמני שעדיין לא הפכה רשמית לחוק מחייב אל תוך המערכת המשפטית היפנית בהתאמות מחייבות כמובן. בתום מלחמת העולם ה-2 וכחלק מתנאי הכניעה, כפו האמריקאים גרסת חוקה 'מתוקנת'. תיקונים שעיקרם היה שמירה על אינטרסים אמריקאים וניסיון להכתיב את 'רוחה של אמריקה' גם על יפן. אבל היפנים, כמו יפנים, יודעים היטב להנהן בראש ולומר 'כן' מבלי שיש לזה משמעות מיוחדת ולפנות אחר כך לדרכם תוך ניהול ענייניהם באופן יפני כנהוג וכמקובל. רק שביפן כיום זו לא התגוששות של מאבקי פנים הנוגעים לסמכות בין הרשויות. מאבק האדירים ביפן נסוב סביב זכות הפעלתו של הצבא כנגד כוחות חוץ עוינים ומאבקי הרפורמה ביפן זוכים לשם קוד 'סעיף 9 בחוקה'. הדי מאבקי הכוח על הרפורמה המשפטית ביפן כיום משפיעים על מערך הכוחות הגלובלי, גם אם לרובנו כלל אין מושג על תהליכים אלו.

בימים אלו שנדמה לנו כי ארץ קודשנו והאירועים המלווים את חיינו כאן הם מרכזו של העולם, בוערת לה אש וולקנית תת-קרקעית במזרח אסיה שעלולה לגמד את האלימות באירופה ובמזרח התיכון גם יחד והיא נוגעת לליבת הלאומיות היפנית. למערכת הטקטונית הפוליטית של מזרח אסיה ישנם מספר מישורי חיכוך. ייתכן ויצליחו 'להחליק' זה על גבי זה ללא זעזועים קשים, אבל יש להם בהחלט פוטנציאל לטלטל את כל המרקם העולמי בעוצמה שהיה שחשבו שכבר חלפה מהעולם:

המרעום שעלול לסייע להצית את התבערה הוא סעיף 9 בחוקה היפנית משנת 1947 המטיל על יפן מגבלות בנוגע להחזקת צבא. אבל בפועל, למרות מגבלות החוקה ובעברית פשוטה, 'כוחות ההגנה העצמית' ביפן הם צבא אימתני לכל דבר ועניין. אפילו בכלל לא קטן ומונה כ-250,000 איש ברמת תפקוד גבוהה. הצבא הזה איננו עניין של צעצוע והוא מונה שריון, חי"ר וצנחנים, ארטילריה, נ"מ, מאות מטוסי קרב, מסוקי תובלה ותקיפה, צי ימי עם צוללות וספינות מלחמה. רק שלכול הכוח האדיר הזה לא קוראים ביפן בשם צבא. בנוסף, על אף שחוקת יפן אינה אוסרת על החזקת נשק גרעיני, כיום השימוש באנרגיה גרעינית מוגבל למטרות שלום בלבד. במסגרת זו ולמרות הרגישות הגבוהה, פזורים ביפן לא מעט כורים גרעיניים המספקים חלק ניכר מצריכת האנרגיה של המדינה. לכן, ההנדסה הגרעינית ביפן מפותחת מאוד ומכך נגזרת בחדות רבה יכולתם של היפנים כאומה של מהנדסים מוכשרים מאוד להפוך בן לילה כמעט את יכולותיהם לצבאיות. זאת, על כל המשמעויות שיש לדבר על היכולת לשנות כיוון במהירות בהחלטה של ההנהגה אם יעלה החשש לאיום קיומי על שלומה של האומה. כלומר, מי שחושב שבעיית הישראלים והפלסטינים מדאיגה מישהו בעולם? לא קולט עד כמה מדאיג המצב בין יפן לשכנותיה בצדו השני של העולם.

במסגרת העימות עם ברית-המועצות ופרוץ מלחמת קוריאה, דרשו האמריקאים מהיפנים לקחת חלק במאמץ בנימוק שהדוב הרוסי היא אויב שכדאי ליפנים מאוד להרחיק לאחור עד כמה שאפשר ושמדובר 'במלחמת הגנה על הבית'. היפנים שהיו עסוקים מעל לראש בשיקום ארצם מההרס שאותם האמריקאים עצמם רק זה המיטו עליהם, לא התלהבו להוציא את בנייהם למלחמה נוספת והצביעו על סעיף 9 בחוקה שהאמריקאים עצמם ניסחו רק כמה שנים קודם לכן ואמרו: מצטערים ... היינו מאוד רוצים לעזור... אבל ... אאא... סעיף 9 ... ולאמריקאים לא נותר אלא לחרוק שן. רק שבאותה נשימה הציעו היפנים לאמריקאים 'סיוע של שלום'. כלומר, לוגיסיטיקה, בתי חולים, אספקה, ושירותים דומים שאת תמורתם גבו במטבע קשה ומימנו בעזרתו את בנייתה של תעשייה מודרנית, משוכללת, מתקדמת, שעלתה לאין ערוך על התשתיות המיושנות האמריקאיות משנות ה-30' וה-40'.

אבל בדיוק כמו שיודעים ביפן להסתתר מאחורי סעיף 9 כדי להימנע ממשימות צבאיות לא רצויות, יודעים גם טוב למדי לעקוף את הוראות הסעיף כשזה 'נוח', כדרכה של פוליטיקה צבאית מאז ומעולם בכל מקום. בהתאם לגישה זו, רק לאחרונה התפוצצה שערורייה גדולה כאשר התברר שכוח צבאי יפני לקח חלק פעיל בקרבות בעיראק בכיסוי רשמי של 'כוחות שלום'. השינוי החוקתי אינו דבר של מה בכך וכיום נראה שהולכים ומתגברים הלחצים הפוליטיים הפנימיים ביפן לחזור ולהיות מעצמה עולמית בהיקף מלא: גם כלכלית ותעשייתית וגם צבאית. אם וכאשר אומה כזאת שתחליט לחזור ולהיות מעצמה צבאית? יהיה זה גורם מהותי המשנה את חוקי המשחק ביחסי הכוחות הגלובליים. והכול עקב שינוי קטן בסעיף אחד בחוקה היפנית. או במילים אחרות רפורמה משפטית אבל ביפנית.

הלך עלינו ?

נועה סאבו

ימינה ימינה, שמאלה שמאל,

לפנים, אחורה -

מה שרקדנו פעם בגן

עכשיו הוא מחול לאומי מסוכן:

מנהיגים לשעה, חוגרי כוח ורהב,

רודפים נרדפים במרוץ מטורף

משסים זה בזה זקן ונער

בגרזן השנאה נכרת כל היער.

בין הים לירדן פגרי יונים,

ענפי זית קטומים,

מסתירים את הדרך.

בצד האחורי של אלוהים

הצדק הוא רפוש,

למשפט אין ערך

ואני, נמלה ציונית, סופקת כנפיים

מול חלום אבותי, המדדה על קב"ים.

ארצי רבת הפנים,

האם שיחקנו אותה

או שהלך עלינו

ועליה.

ביוגרפיה של רחוב- עזריקם מילצ'ן

צבי תדמור

לעיתים, בעומדי על המדרכה ליד ביתי ברחוב ויצמן, מתבונן בעוברים ושבים היה עזריקם, חולף על פני בהליכה מהירה עם תנועת גוף גמישה ואתלטית, זקוף קומה. לפעמים הייתי פוגש בו במגרש מכבי בבואי "לפעולה" בתנועת "מכבי צעיר" ברחובות. את אשתו תהילה, צעירה ויפת תואר הייתי פוגש במכולת. כבר אז ידעתי, כי עזריקם פעיל וחבר הנהלה של סניף מכבי המקומי.

עזריקם מילצ'ן יליד רחובות, בן לאחת המשפחות הוותיקות שהתיישבה ברחובות ב-1902. בן זקונים לחיים אליעזר ומתניה, אח לבת אחת וחמישה בנים. אביו עבד עד גיל שיבה בפרדסים ובכרמי השקדים והגפנים והקדיש מזמנו במגוון תפקידים ציבוריים, כולם בהתנדבות. כדי להבטיח פרנסה לבניו, שלא יראו הכרח לנסות את מזלם בארצות הניכר, צירף לעבודתו החקלאית גם פעילות מסחרית וכאשר הבנים גדלו ייסד ברחובות את חברת ח.א. מילצ'ן ובניו, שפעלה כסוכנות של "כרמל מזרחי", בירה "נשר", "תעשיות כימיות" וסוכן חברת הדלק "סוקוני וואקום". חיים אליעזר מילצ'ן בנה את ביתו ברחוב הרצל 162 ובחצר הקים עם העסק המשפחתי ואת תחנת הדלק ששירתה את תושבי רחובות והסביבה.

אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר העממי (לימים ע"ש משה סמילנסקי) המשיך בלימודיו בבית הספר החקלאי בפרדס חנה. היה חבר בתנועת הנוער "מכבי יהודה" ושחקן כדורגל בקבוצת מכבי רחובות. לאחר שסיים את לימודיו החל לעבוד בחברה המשפחתית. יותר מאוחר החל בפעילות ציבורית בהתנדבות במכבי רחובות וכחבר המרכז של "מכבי" ישראל.

ב-1945 נישא לתהילה לפני שמלאו לה 20 שנה. תהילה סיפרה: "נולדתי בתל אביב. הייתי בגיל ינקות כאשר אבי רצה לחזור לוורשה בפולין, כי לא היה לו טוב בארץ. חזרתי יחד עם אמי לארץ בגיל שש, אחרי שהורי התגרשו. אמי פגשה חבר ילדות מרוסיה, פרדסן מראשון לציון, נישאה לו ועברנו לגור בראשון לציון. הייתי חברה בתנועת מכבי צעיר וחברה ערכה היכרות כאשר הזמינה את עזריקם וחבר נוסף לביתה בראשון לציון". הוסיפה ואמרה: "עזריקם עבד קשה בעסקי המשפחה, יצא השכם בבוקר לחלק דלק לקיבוצים וליישובים באזור. אח"כ הפך להיות "שר

החוץ" בחברה המשפחתית. אביו, דאג שכולם יביאו את הפדיון לקופה המשותפת וכל אחד לקח כסף לפי צרכיו. ביתם היה פתוח, כולם היו באים להתארח. אביו, היה רחב לב וכך אימו". מספר שנים בני הזוג גרו בשכירות בדירה של שני חדרים. באמצע שנות ה-50 אחרי שנולדו שניים מבין שלושת ילדיהם קנו מגרש ובנו את ביתם ברחוב ויצמן 19, בו תהילה גרה עד היום.

הבית ברחוב ויצמן 19 רחובות

ב- 1958 עזריקם נבחר כחבר הנהלה במרכז מכבי ישראל כנציג הדרום. מקצת פעילותו הענפה ותפקידיו הרבים הבאתי לפניכם:

ב- 1959 יצא לפולין עם נבחרת הכדורגל של ישראל כגזבר המשלחת, ב- 1965 התמנה לתפקיד יו"ר ועדה הארצית לענייני כדורגל במרכז מכבי. ב-1967 התמנה לסגן יו"ר ההתאחדות לכדורגל. ב- 1968 נבחר לוועדה מכינה שתגיש את המצע לוועדה הארצית של תנועה המכבי לשלוש השנים הבאות שתעסוק במישור החינוכי, הספורטיבי והארגוני. ב- 1968 היה ראש המשלחת של

נבחרת הנוער לכדורגל של ישראל בבנקוק שם שחקני הנבחרת זכו במדליית זהב. באותה שנה נבחר להמשיך ולכהן כיו"ר ועדת הכדורגל של מרכז מכבי ישראל. ב- 1970 העלה לדין כסגן יו"ר ההתאחדות את ההצעה לסייע לשחקנים המאוימים בפיתורין במקום עבודתם ולהסדיר להם עבודה במשרדי הממשלה. לדבריו השחקנים נאלצים להיעדר ממקום עבודתם בשל נסיעותיהם לשחק עם הנבחרת בחו"ל ובשל השתתפותם במחנות האימונים. ב- 1971

חזר משליחותו בטהרן וסיפר כי נבחרת ישראל בכדורגל הוזמנה לטורניר לציון 2,500 שנות מלוכה באיראן. הוזמנו לטורניר טובי נבחרות העולם: ברזיל, גרמניה, איטליה, אנגליה וברית המועצות. באותה שנה, הביעו תמיכה במועמדותו לסגן יו"ר הנהלת מכבי לכהונה נוספת.

מילא שורה של תפקידים משמעותיים במסגרת ההתאחדות לכדורגל ותרם רבות לקידום הכדורגל הישראלי. עזריקם שילב את הכדורגל הישראלי באירופה בתקופה בה לא השתתפה נבחרת ישראל בשום מסגרת יבשתית. הנבחרת סולקה מהתחרויות באסיה בשנת 1976 עד שהקבוצות והנבחרות הישראליות החלו להופיע במסגרות האירופאיות ב-1992.

תרומתו לשילוב הכדורגל הישראלי ולהשתתפות הקבוצות הישראליות במפעלים האירופיים ובכלל זה הצטרפותם לאופ"א (איגוד התאחדויות הכדורגל האירופיות) הגוף המנהל של הכדורגל האירופי בו מלבד ישראל השוכנת ביבשת אסיה, ישנן מספר מדינות אירו-אסיות החברות בארגון אופ"א: רוסיה, טורקיה, קפריסין, אזרבייג'ן, ארמניה, גאורגיה, וקזחסטן.

עזריקם עבד בהתאחדות לכדורגל 35 שנה בהתנדבות עד גיל 80 כאשר פרש לגמלאות. בין השנים 1993 – 1996 כיהן כיו"ר ההתאחדות לכדורגל ותרומתו עיצבה את ענף הכדורגל בארץ. הוא נחשב כאיש החזק ביותר בספורט הישראלי. היה מקובל ואהוב על כולם.

עזריקם קיבל את אות "יקיר רחובות".

נפטר בינואר 2020 בגיל 98.

היה הייתה עברית:

ימינה שמאלה

רות קלי

זוכרים איך שרנו: 'ימינה, ימינה, שמאלה, שמאל, לפנים, אחורה...?' אמנם שורה אחת בלבד, אבל ארבע מילים בה הטומנות בחובן עולם מלא של שפה, מקורותיה ושימושיה.

אברהם אבינו אמר לאחינו לוט: "הלא כל הארץ לפניך, הפך נא מעלי. אם השמאל ואימינה, ואם הימין ואשמאילה."

כשעומדים עם הפנים מזרחה ועם הגב אל הים, פונה יד ימינו דרומה, ימינה, לכיוון תימן (השם 'ת' י מ' אף הוא בא מהשורש 'י מ ו') ויד שמאל שלנו פונה צפונה, ואכן בערבית שמאל = צפון.

ההוראה 'פנה ימינה/שמאלה' מורה לפנות (להטות את הפנים) לכיוון זה. מאותו שורש, פנה, יש גם המילים לפני, מפני, בפני, כפני. בכולם עומדים מול, עם הפנים אל... מביטים קדימה. ואכן, שם נוסף לצד מזרח הוא קדם. אנשי קדם מוצאם, כנראה, משבט שבא מן המזרח. רוח קדים היא רוח מזרחית מן המדבר. ומאותו שורש: קודם, קודם, קידום, התקדמות, אקדמיה, אקדמאי, זכות קדימה ועוד.

יש גרסאות אחדות למשמעות ימין ושמאל בפוליטיקה. גרסה אחת אומרת שהמקור הוא מקום הישיבה (ביחס למרכז האולם) של חברי המפלגות בפרלמנט האנגלי. הקונסרבטיבים (השמרנים) ישבו מימין, ומפלגת הלייבור (מפלגת הפועלים) משמאל. גרסה אחרת טוענת שהמקור במושג הפרלמנט הראשון אחרי המהפכה הצרפתית. לבטח יש גם עוד.

יש בעברית ביטויים רבים המביעים צד ימין כצד החיובי, כנראה כי רוב האנשים כותבים ביד ימין. "מתחיל ברגל ימין" מבטיח הצלחה. "קם על צד שמאל" מורה על מצב רוח לא טוב. על "ממשלת ימין מלא מלא" לא נדבר היום. גם לא על הקללה "סוסמולנים".

בנוגע ל'קדימה' ול'אחורה'. כמו 'ימינה' ו'שמאלה', אף הן מורות על כיוון. כשמתייחסים למיקום נכון להגיד: מלפנים או מאחור. במכונית יושבים המבוגרים מלפנים והילדים הקטנים מאחור. (לא 'מקדימה' ו'מאחורה'. אלה מילים לא תקינות בעברית כי הן שעטנז של מיקום וכיוון.) מפירים את הסרט הבריטי המצוין: 'הבט אחורה בזעם'. גם אצלנו אנחנו מביטים הרבה פעמים בזעם אחורה, ימינה ושמאלה, אבל אני מאחלת לנו שנביט קדימה בתקווה.

תזמורת ראשון מאחורי הקלעים:

על הפנ החברתי

ד"ר רז כהן

תזמורת ראשון לציון כגוף אמנותי מורכבת מעשרות מוסיקאים מרקעים שונים ומגוונים. עם הקמתה בסוף שנות ה-80 הצטרפו לשורותיה מוסיקאים רבים שהגיעו באותן שנים מברית המועצות, על הרפובליקות השונות שהרכיבוהו.

העליה העצומה הזו שהגיעה לישראל באותן שנים תרמה, עדיין תורמת, רבות למשק הישראלי במערכות מקצועיות רבות. גם בתחומי האמנות השונים יש ליוצאי ברית המועצות תרומה מכרעת. בוגרי מערכת החינוך המוסיקלי הסובייטי ניחנים על פי רוב בידע רחב למדי, ובחריצות ומקצועיות מרשימות.

השילוב שנוצר בתזמורת ראשון לציון בתחילת דרכה בין המוסיקאים העולים לאלה ילידי הארץ (נוכחות ברורה של בני ובנות קיבוץ), וטופח בידי האמונות של נעם שריף, מנהלה המוסיקלי של התזמורת באותן שנים - נודע ברחבי הארץ, והביא את התזמורת להישגים נאים.

עם השנים הצטרפו לשורות התזמורת לא מעט נגנים שהם דור שני לעולים מברית המועצות לשעבר, ושקיבלו את עיקר הכשרתם המוסיקלית בישראל. מעניין להיווכח בשילוב המיוחד של ערכי עבודה ויחס למקצוע אותם הביאו מן הבית, ביחד עם ההשפעה של הרוח הישראלית החופשית יותר.

בשנה האחרונה, עם צוק העתים במזרח אירופה, קלטה התזמורת מספר נגנים שהיגרו מרוסיה, לרבות חברי תזמורת בית האופרה המהולל "בולשוי" ממוסקבה. אין ספק שמדובר בתגבורת מקצועית ברמה הגבוהה ביותר. גם בהיבט המעשי נחלצו חברים מהתזמורת לסייע לנגנים החדשים במעבר הדרמטי לישראל ובהתאקלמות בה.

אני חבר בתזמורת למעלה מ-20 שנה. כשהצטרפתי לשורותיה נמניתי עם השכבה הצעירה של הנגנים, ואילו היום אני כבר אחד מן הוותיקים. מטבע הדברים שילוב מתמשך ודינמי שכזה

בין קבוצות גיל שונות, במיוחד בארגון כמו תזמורת, בה בולטים השאיפה לאחדות מוסיקלית ומצוינות, וסביבת העבודה הייחודית עליה עמדת במאמרי הקודם - יוצרים מערכת שלמה ומגוונת של רעיונות, הרגלים ומסורות שמאפיינת כל תזמורת. בסימפונית ראשון לציון נוסף לכל אלה גם ייחודה כתזמורת שהיא ורסטילית בפעילותה: הפקות אופרה וקונצרטים סימפוניים.

שפת המוסיקה היא אוניברסלית, ובאופן מעשי נגן שאינו דובר את שפת המקום יוכל בכל זאת להשתתף בחזרות ובהופעות. כך זה בכל מקום בעולם בו ישנה פעילות של מוסיקה קלאסית. אצלנו בתזמורת כמעט מחצית מהנגנים הם דוברי רוסית. חלק מהם מעדיפים לשוחח באנגלית עם מי שאינו דובר רוסית. מידת השליטה בשפה העברית בקרב מי שזו אינה שפת אימו - היא שונה מנגן לנגן.

רוב המנצחים האורחים שמגיעים לנצח על התזמורת מנהלים את החזרות באנגלית. לעתים נדירות החזרות מתנהלות באיטלקית או רוסית, תלוי במנצח. ישנם מנצחים שהביטוי הוורבאלי מהווה חלק חשוב מעבודתם. אז כמובן יש חשיבות לניהול החזרה בשפה שמובנת לרוב הנגנים, קרי אנגלית או עברית. מנצחים אחרים עובדים לעתים באופן שממעט בצורך לדבר ולהסביר. בשיטה זו תנועות הידיים ושפת הגוף וכן הבעות הפנים - הן המרכיבים הדומיננטיים.

צילומים : דף הבית של תזמורת ראשון לציון

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

הגיל השלישי בין שתי גדרות על קרקע מוצקה עם חיוך גדול
רחובות, חוויות צפון, מרץ 2023

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם